

II. évfolyam 5. szám 1991. május

HÍRMONDÓ

NEMZETKÖZI GYERMEKNAP- 1991. MÁJUS 26.

A MŰVELŐDÉS A GYERMEKEK EMBERI ÉS ÁLLAMPOLGÁRI JOGA

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG ALKOTMÁNYA

I. fejezet 16.§: "A Magyar Köztársaság különös gondot fordít az ifjúság létbiztonságára, oktatására, nevelésére, védelmezi az ifjúság érdekeit"

XII. fejezet 67.§: (1) A Magyar Köztársaságban minden gyermeknek joga van a családjá, az állam és a társadalom részéről arra a védelemre és gondoskodásra, amely megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges." 70/F§: "(1) A Magyar Köztársaság biztosítja az állampolgárok számára a művelődéshez való jogot (2) A Magyar Köztársaság ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező általános iskolával, képességei alapján mindenki számára hozzáférhető közép- és felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők anyagi támogatásával valósítja meg."

AZ EMBERI JOGOK EGYETEMES NYILATKOZATA

"27. cikk. Minden személynek joga van a közösség kulturális életében való szabad részvételhez, a művészetek élvezéséhez, valamint a tudomány haladásában és az abból származó jótéteményekben való részesedéshez."

EGYEZMÉNY A GYERMEK JOGAIRÓL

"31. cikk 1. Az Egyezményben részes államok elismerik a gyermeknek a pihenéshez és a szabad idő eltöltéséhez, a korának megfelelő játékhöz és szórakoztató tevékenységhez való jogát, azt, hogy szabadon részt vehessen a kulturális és művészeti életben.

2. Az Egyezményben részes államok tiszteletben tartják és elősegítik a gyermek teljes mértékű részvételi jogát a kulturális és művészeti életben, és előmozdítják, az egyenlőség feltételeinek biztosítása mellett, a gyermek számára alkalmas szabadidő-intézmények, szórakoztató, művészeti és kulturális tevékenységek megszervezését"

A JOGOK ELISMERÉSE CSAK SZÓ A TÁRSADALMI FELTÉTELEK NÉLKÜL!

SZERETETTEL KÖSZÖNTJÜK JOBBÁGY KÁROLYT 70. SZÜLETÉSNAPJÁN

1921. május 27-én született Balassagyarmaton. Költő, műfordító. Eddig 9 önálló verseskötete jelent meg. 1954-ben és 1963-ban József Attila-díjat kapott. Madách-díjas. Balassagyarmat díszpolgára. Versei közül különösen számon tartjuk a szülőföldjéről - Nógrád - írt vallomásait.

Szülőföld

Anteus volt az? - ki erőt a harcra
viadalokban a földtől kapott.
S halála is - emelkedése volt,
úgy fojtották meg, levegőben tartva.

Én is, akit az élet sok kudarca
kifárasztott már - sokszor fulladok.
Csak hozzád érek, s újra új dalok
öntenek el, te lankás Ipoly partja.

Ha gondjaim, mint árnyak megzavar-
nak
hozzád futok haza – Balassagyarmat
A gyermekkor a város szélén áll.

Enyém az ég és nincsen lehetetlen.
A "csapatom" ott vár a kisligetben,
s előlem búvik a cingár halál.

Balassagyarmat 1954. augusztus 29.

Renaissance

Szüless újjá!
Nézd ezt az öreg várost,
hogyan dobja ki, hogy öklendi magából,
mit száz éven át nézhetett a vándor
és amit
megszokott a szem:
omló vakolatú házait,
egyemeletes, szűk, mennyeien
pompázatosnak képzelt kis odúit,
- mert föléljük toronylik már a század
hatemeletes, behemót alakja,
s a kis cicomák, apró arányok sorra
helyet adnak a legújabb csodáknak.

... Hogy az ember még kissé idegen,
fázva sétál alattuk? Felidézve
gyermekkorának mesterien,
idővel, móddal lecsiszolt világát,
azt veszi észre,
hogyan ezeken a "csuda újakon"
göcsörtösen még látszik a beton,
az ablakkeret lötyög, besívít
rajta a szél,
hogyan vékony falán át jól meghallani,
amit a szomszéd beszél,
hogyan pár naposán is már ütött-kopott,
egy esőtől - fakó a vakolat...
Nem érdekes!
- hogy a friss padló felpúposodik,
s a megvetemedett ajtók nem csukód-
nak...
erre ügyet se vess!

Légy te is új!
Vetkőzz le meztelenre!
Gyűjtsd meg elavult, régi gönceid,
- ritmusaid, kifakult rímeid -
és egyszerű lesz minden öregem!

Csak jól vigyázz!
Álmodni ne merészelj!
Mert önfeledt álmodban szelíden,
töppörödött, kis nagyanyádat látod
és azt a régi, csupa toll világot,
a kövér dunyhák boldog melegét,
amik közt egykor a borús, sötét
reggeleken jövődről álmodoztál:
nagy győzelmekről, szédült rohanásról,
- miből rúgás lett, fitymáló beszéd -

s újvonalú, vakító, műanyag
ingben, ruhában, boldogtalanul
ülsz a suhanó villanyvonatokra,
amelyek
- míg felvillan a múlt dérelepett bokra –
dalt elnyomó vad dörgéssel, robogva
a neonfénybe elröpítenek.
Salgótarján, Karancs szálló, 1965.
november 14.

Jobbágy Károly születésnapjára emlékülneptéségét 1991. május 27-én 17 órától rendezik meg Balassagyarmaton, a Helytörténeti gyűjteményben

GYEREKEKNEK

TUDOD-E?

Szécsény II.

Szécsény leghíresebb látványossága, az egykori Forgács-kastély barokk épülete, mely 1737-1753 között épült. Fénykora a XIX. század első felében volt. Később a Pulszky család vásárolta meg, Pulszky Ágoston, a nagyhírű jogtudós, egészen 1901-ig itt lakott. Újabb birtokosok után a második világháború alatt tönkrement, és csak 1975-ben sikerült felújítva múzeumi célokra átadni. Egyszerű, szép, barokk stílusú épület. Belső tereit átalakították, legszebb a lépcsőház és az első emeleti díszterem fa tapétája. A kastély előterében pompás barokk kerítés húzódik szobrokkal, régi japán akácokkal. A múzeum állandó kiállításai: Nógrád megye régészeti emlékei; Vadászati kiállítás. Ferences templom és kolostor a másik látványosság. Gótikus-barokk építmény. A gótikus templomból a szentély, az egykori káptalanterem és a felette lévő oratórium maradt meg. Az építészeti jegyek alapján valószínűleg a XV. század közepén emelték. A barokk korban új hajót építettek, és akkor létesült a négyzet alaprajzú zárt udvar is a boltozatos kerengővel. A kolostorépület egyemeletes, kőkeretes, egyszerű ablakokkal. Külön értéket képvisel a sekrestye, mely egy középső nyolcszögletű pillérrel alátámasztott, gótikus bordázattal borított csillagboltozatos tér. Berendezése gazdagon faragott barokk munka. A kápolnát a hagyomány Rákóczi-teremnek nevezi, de a fejedelem nem itt lakott.

VIDEÓMATINÉ

gyermekkönyvtár)

8. 15.00 Szivárványocsk (rajzfilm)

5. 15.00 Alice csodaországban (rajzfilm)

22. 15.00 Disney: Mickey (rajzfilm)

29. 15.00 Nepp: Hófehér (rajzfilm)

SOROZATAINK

Usborne könyveket eddig is találtak már a könyvtárban. Olvashattatok az "Usborne Enciklopédia Gyerekeknek", a "Világtörténelem kicsiknek, nagyoknak" címűeket, és újabban az "Usborne Tudományos Kísérletek" - című sorozatot indította el a Novotrade Kiadó.

Ennek első darabja a Richárd Spurgeon által írt KIS ÖKOLÓGIA. Ebből a könyvből megtudhatjátok, hogyan kapcsolódik össze minden állat és növény a környezetével egyetlen hatalmas egységbe, melynek mi, emberek is részesei vagyunk. A KIS ÖKOLÓGIA című könyv közérthető módon magyarázza meg az ökológia (környezet-tan) fő fogalmait.

Foglalkozik a világ égető környezetvédelmi problémáival is. Érdekes dolgokat tudhattok meg belőle, például a trópusi esőerdőről, a tőépítésről, a madármegfigyelésről... AZ USBORNE TUDOMÁNYOS KÍSÉRLETEK sorozat gyakorlati bevezetés a tudományok világába. Illusztrációi szépek és érdekesek.

MÁJUS - IKREK HAVA

A latin Maius hónapot Ovidius szerint a meglett korúak (maiores) tiszteletére nevezték volna el. Valószínűbb azonban, hogy a régi római Maia istennő vagy férfiú párja Maius volt a névadó. A hónap régmúltjába pillantva, a május mindenütt a nyár aggodalmas adventjének tűnik, aminek a jövőendő termés féltése volt az alapja. Május az ókorban Európaszerte engesztelő és tisztító szertartások böjtös időszaka volt. Rómában pl. tilos volt akkor új ruhát ölteni, házasságot kötni és házaseletet élni, akkor takarították ki a templomokat, mintha csak a hónap előkészület lenne a nyárközépi nagy ünnepekhez. A reneszánsz már vidáman tekintett a hónap örömeire. Zöldruhás, virágfüzés ifjúnak képzelte, jobbjobban az Ikrek rózsakoszorús emblémájával, baljában kosár, tele eperrel és a május egyéb adományaival. Látja fehér és piros rózsakoszorúban (Venus kellékei), szélben lobogó aranyos ruhában, keze telisted teli rózsával és más virágokkal, amint mezítláb fut a zöld pázsiton. Vagy úgy ábrázolják, amint az Ikrek: Castor és Pollux húzzák Venus és Cupido kocsiját, s az istennő fátylát enyhe szellő dagasztja. Május régi magyar neve Pünkösöd hava, a hónap legjelesebb egyházi ünnepe után. Neveztek Ikrek havának is. Az Ikrek csillagászati hónapja május 21-22-től június 20-21-ig tart.

A HÓNAP KÖNYVE

Vörös könyv

Az élővilág pusztulásáról szinte naponta hallunk vagy olvasunk a TV-ben, rádióban, újságokban. Szakértők a világ sok országában készítettek már katalógusokat a kipusztult vagy ennek veszélyébe került növény- és állatfajokról. Ezeket a könyveket mindenütt vörös könyveknek nevezik, hiszen a piros a veszély, a figyelmeztetés, de egyben az élet színe is. Figyelmeztetés arra, hogy az emberrel legtöbbször egyidős, az evolúció során és ma is természeti környezetünknek fontos részeit jelentő növények és állatok pusztulása jelzés számunkra: mi is veszélybe kerülünk. Megőrzésük fontos feladatunk, és a vörös könyvek ennek lehetőségeire, módjaira is útmutatást adnak. Az első magyar vörös könyv több szakértő sokévi munkája. Leltározást kellett végezni, fel kellett mérni a hazai flóra és fauna helyzetét. E munka óriási. A kb. 14,000 növény- és 32,000 állatfajnak csak egy részére, az ún. magasabbrendű csoportjaira terjedhetett ki, nem számítva a még teljesen ismeretlen fajokat. E kötet 110 gerinces (emlős, madár, hüllő, kétlélű, hal), 290 gerinctelen (csiga, rák, rovar) állatról és 730 növényről tájékoztat, nagy részüket képekben is bemutatva. Ismerteti elterjedésüket, veszélyeztetettségük fokát és azt is, mit kell tennünk megmentésükre.

HÍREK

Videotex a könyvtárunkban!

Intézményünk közhasznú információs szolgálata - egyelőre még csak kipróbálásra - átvette a posta videotex rendszerét. A videotex rendszer a híradástechnika és a számítástechnika együttes alkalmazásával lehetővé teszi a hivatásos és a magáncélú információk szolgáltatását. A rendszerben lehet téma szerint keresni, elérhető közönségszolgáltatások, aktua-

litások, ujdonságok stb. Alkalmas a rendszer üzenetszolgáltatásra is. Téma szerinti kereséssel pl. gazdasági, pénzügyi, biztosítási, kereskedelmi információk éppen úgy visszakereshetők, mint utazási, közlekedési, időjárás, kulturális, vásárokkal, kiállításokkal, rendezvényekkel kapcsolatos információk. A videotex használata nagyon egyszerű, de munkatársaink segítségét feltétlenül igénybe kell venni.

A rendszer használataért most, a kipróbálás időszakában, még csak a telefon időarányos díját kell fizetni.

Várjuk olvasóink érdeklődését az általános tájékoztatási pontnál!

EZ TÖRTÉNT

Április 11-én a Megyei Könyvtárban rendeztük meg Csikász István: Vallatás c. verseskötetének műsoros bemutatóját. Ez alkalommal a költőt dísztáviratban üdvöztették a köztársasági hivatal vezetői: Budapest 09179 14 11 11

Csikász István

Megyei Könyvtár

Salgótarján

Kedves Csikász Úr! Örömmel és büszkeséggel hallottuk a hírt, hogy régióink egy neves barát verseskötetével gazdagodott, ami tovább öregbíti a térség gazdag művészeti múltját és jelenét. A költők és versolvasók nagy ünnepén szebb ajándékot nem is kaphattunk volna, hiszen minden új alkotás formálja az embert, hatással van az életünkre.

Segítse hozzá ez a kötet valamennyiünket ahhoz a szándékhoz, hogy művészek legyünk saját hivatásunkban. A költészet napján a Vallatás című kötet bemutatása alkalmából további alkotókedvet, jó egészséget kívánunk. Csak a dicséret hangján szólhatunk a Mikszáth kiadóról is azért, hogy vállalta a költő nemes gondolatainak közkinccsá tételét.

Dr. Petrik János hivatalvezető Dr. Skultéty címzetes államtitkár

RENDEZVÉNYEK

KIÁLLÍTÁS

TELLINGER ISTVÁN grafikusművész kiállítása.

Megtekinthető: május 30-ig.

KISCSOPORTOK FOGLALKOZÁSAI

BALASSI BÁLINT ASZTALTÁRSASÁG május 10. 16.00 (klub)

ZENEBARÁT KÖR május 20. 18.00 Program: "A 70-es évek híres, progresszív rockzenéje" sorozat folytatása (kiselőadó)

SCI-FI KLUB

május 28. 17.00 (előadóterem)

OPERABARÁTOK KLUBJA május 30. 16.30 Program:Verdi: Rigoletto (kiselőadó)

MODELLEZŐK BARÁTI KÖRE minden szombat 10 órától (klub)

ÜNNEPI KÖNYVHÉT

május 31. 15.30

Koncz Gábor Jászai-díjas, érdemes művész Gyorsvonat c. irodalmi műsora

június 3. 9.30

B.Horváth István zenés irodalmi műsora (gyerekeknek)

június 3. 16.00

Találkozó Sebeők János íróval, természetvédővel

június 4. 10.00

Találkozó Nagy Zoltán mesegyűjtővel (gyerekeknek)

június 4. 16.00

Találkozó Ancsel Éva íróval, filozófussal

A Mozart zenei rejtvény III. fordulójában hanglemezt nyertek:

1. Tolnai Eszter Salgótarján, Pécskő ut 4. V/3.

2. Alexyné Galbács Hedvig Salgótarján, Ybl Miklós ut 43.

1 Krizsanyik Róbert

Salgótarján, Arany János ut 13.